

Кривонос Поліна Ігорівна

Студентка 3 курсу ОП «Соціологія»

факультету психології, політології та соціології

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: Каретна Ольга Олександрівна

Доцент кафедри соціології

Національного університету «Одеська юридична академія»,

кандидат політичних наук, доцент

ФЕНОМЕН БАТЬКІВСТВА ТА ЙОГО СТРУКТУРА

Розпад сім'ї має для дітей безліч наслідків, так як на розвиток дитини впливають обидва батьки, а розлучення означає, що спілкування з одним із них буде обмежено в часі.

У нашому суспільстві існує купа проблем, що стосуються того, що дитина залишається, оточена увагою тільки одного з батьків.

Діти, які втратили одного з батьків відчують психологічний та моральний дискомфорт, їх огортає страх невідомого та не зрозумілого почуття. Їх лякає те, що вони не можуть пояснити свою реакцію на те, що сталося. Вони потребують увагу оточуючих, щоб вони допомогли їм зрозуміти, що сталося, та як їм далі жити [1, с.192].

Сьогодні в Україні, як і в світі, постала надзвичайно актуальна проблема – закріплення правого і соціального статусу такої категорії, як батько-одинак.

Батьки-одинаки – це ті люди, які беруть на себе обов'язок виховувати дитину без матері. Вони можуть робити це з низки причин, включаючи такі як розлучення, після якого дитина залишається одна; смерть чи хвороба матері; ситуація, коли мати здатна заробити більше, ніж батько і тому їй необхідно працювати, а так само визнання того, що татусь є більш умілим та уважним батьком [2, с.297].

Батьки - одинаки багато в чому стикаються з тими самими проблемами, що й одинокі матері. Однак їхня фінансова ситуація зазвичай міцніше. Одне з досліджень батьків-одинаків показало, що багатько з них до розтавання брали найактивнішу участь у вихованні своїх дітей. Більшість батьків-одинаків зберігають тісні емоційні стосунки зі своїми дітьми, віддають багато зусиль і засобів турботі про них і дуже переживають, якщо їм не вдається задовольнити їх запити або проводити з ними достатньо часу. Батьківський досвід, проте, не завжди готує їх до тих труднощів, з якими вони зустрічаються, коли їм доводиться працювати і одночасно рости дітей. Багато батьків-одинаків відчують самі почуття самотності і пригніченості, як і одинокі матері. Одиноким батькам, так само як і матерям-одинакам, буває важко зберегти коло своїх друзів та отримати емоційну підтримку.

м. Одеса, 23 березня 2023 р.

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

Феномен батьківства щільно пов'язаний з такими поняттями, як емоційна, мотиваційна та ціннісно-смилова сфери, самооцінка, самосвідомість, Я-концепція, задоволеність життям та стиль життя. Соціальна роль батька залежно відрізняється від суспільної системи, соціальної, економічної та політичної сфер суспільства, статусу чоловіка в даному соціумі, соціальних стереотипів, що наказують певні правила виконання цієї ролі, у тому числі й тендерних стереотипів [3, с.315].

З цих позицій дефініція батьківства як вродженого почуття, яке спонукає чоловіка надходити відносно своєї дитини (або своїх дітей) із відповідальністю, що співпереживає, не є задовільним. Пропонується вивчати батьківство, як інтегральне сполучення соціальних та індивідуальних характеристик особистості, що включає всі рівні життєдіяльності людини, однією з найважливіших характеристик якої є комплексність, а також соціальна детермінованість.

У процесі теоретичного аналізу робіт Ш. Барта, Е. Фтенакіса, Г. Г. Філіппової було розроблено структурну модель феномена батьківства. За припущенням, структуру батьківства входять такі компоненти:

- емоційний стан, що включає біологічні, соціальні аспекти мотивації, необхідність в контакті, емоційні реакції, переживання;
- обізнаність та вміння, операції з догляду за дитиною та спілкування з нею;
- ставлення батька до дитини, включаючи екзистенційні переживання.
- самооцінка, як елемент Я-концепції, прийняття або відхилення ролі батька та раціональна та емоційна характеристика себе як батька та своєї дитини;
- соціальна оцінка оточуючих, що базується на прийнятих у даному конкретному суспільстві соціальних стереотипах та розпорядженнях відносно виконання ролі, вимогах, які треба дотримуватись для відповідності статусу. Соціальна оцінка є основою творення власної оцінки, затим, що через соціальні стереотипи формує образи Я-ідеального. Оцінний складник є інтегральним, тому що пронизує і впливає на всі інші компоненти структури.

Таким чином, батьківство – це інтегральний комплекс соціальних та індивідуальних характеристик особистості, що включає всі рівні життєдіяльності людини, однією з найважливіших характеристик якої є комплексність, та соціальна детермінованість.

Історично роль батька дедалі змінювалася залежно від умов існування, культури, у межах якої існувала сім'я, соціальних ідеологічних принципів і норм поведінки.

У психології виділяються декілька стадій батьківства:

- ухвалення рішення про народження дитини;
- вагітність;
- період становлення батьківства;
- період зрілого батьківства, період, званий періодом «побудови», тобто бабусь та дідусів.

Дані стадії характерні як для жінок, так і чоловіків, проте існує певна специфіка проходження цих стадій в чоловіків.

В результаті всебічного вивчення проблеми творення батьківства, впливу соціальних відносин на становлення інституту батьківства було зроблено припущення про те, що в онтогенезі комплексу батьківства можна виділити дві основні стадії:

1. Стереотипне уявлення про батьківство до вагітності дружини;
2. Переосмислення стереотипів протягом вагітності.

Можна зробити висновок, що різниці в батьківському і материнському підході вихованню дітей не має значної різниці. Батько, так само, як і мати, намагається подарувати дитині увагу і турботу, матеріальну забезпеченість. Сучасні батьки здатні забезпечити повноцінну турботу і догляд за дитиною, а також задовольнити вікові потреби. Це позначається найсприятливішим чином, на розвиток відносин в сім'ї і формування батьківських почуттів. На жаль на сьогоднішній день феномен батьківства залишається не до кінця вивченим.. Роль батька в процесі розвитку дитини не менш важлива, ніж роль матері, однак, вона має ряд специфічних особливостей, виконання яких покладається на чоловіка.

Список використаної літератури

1. Бартків О.С. Усвідомлене батьківство: теоретичні аспекти. *Науковий Вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Розділ V. Соціальна Педагогіка*. 2010. № 23. С.192-196.
2. Вахняк Н. В. Соціально-педагогічний аналіз проблеми усвідомленого батьківства. *Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка [Педагогічні Науки]*. 2011. № 20 (231).С. 303.
3. Яблонська Т.М. Актуальні проблеми досліджень сучасної сім'ї в Україні. 2004. с.1-5 URL: https://Ukr-Socium.Org.Ua/Wp-Content/Uploads/2004/04/80-84__No-2__Vol-4__2004__Ukr.Pdf.